

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ju.L7@regeringskansliet.se

Dnr: Ju2023/00106

Yttrande från trossamfundet Romersk-katolska kyrkan (Stockholms katolska stift) över promemorian Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Om det nya lagkravet på "god försörjning" träder i kraft utan möjlighet till undantag skulle detta allvarligt skada katolska kyrkans verksamhet i Sverige. Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan anser därför att det bör införas ett undantag från kravet på "god försörjning" när det gäller katolska präster och ordenssystrar. Om det inte är möjligt anser vi i andra hand att det bör införas övergångsbestämmelser så att det höjda försörjningskravet inte omfattar redan gjorda ansökningar om arbetstillstånd och inte heller ansökningar om förlängning av redan erhållet arbetstillstånd. Nedan ges en beskrivning av katolska kyrkans speciella situation.

För att kunna fortsätta med sin verksamhet i nuvarande omfattning är trossamfundet Romersk-katolska kyrkan beroende av att kunna anställa katolska präster från länder utanför EU/EES. Kyrkan har en skyldighet att ge katoliker med utländsk bakgrund tillgång till själavård på deras modersmål och gudstjänster enligt deras egna specifika gudstjänstordningar. Den världsvida katolska kyrkan består dels av den västliga, latinska kyrkan, dels av 22 orientaliska katolska kyrkor vilka alla har sina egna specifika gudstjänstordningar, kyrkliga kalendrar, sätt att förrätta sakramenten osv. Många av de tiotusentals katoliker som har invandrat till Sverige under de senaste decennierna tillhör någon av de orientaliska katolska kyrkorna och det är en viktig religionsfrihetsfråga att dessa katoliker även fortsättningsvis får möjlighet att utöva sin religion inom sin egen kyrka.

Därtill kommer att de inhemska prästkallelserna är för få för att täcka de katolska församlingarnas behov av präster.

Motsvarande gäller också beträffande ordenssystrar. Ordenssystrar från länder utanför EU/EES är oundgängliga både när det gäller att hjälpa till med gudstjänster och själavård för katoliker med utländsk bakgrund och när det gäller församlingsarbete i allmänhet. Framför allt för kvinnliga katoliker är det angeläget att det i en församling finns ordenssystrar att vända sig till för att få hjälp och stöd.

De utländska prästerna och ordenssystrarna arbetar också ofta med viss social hjälpverksamhet och fungerar då som en länk mellan katoliker med utländsk bakgrund och samhället i övrigt. Därigenom kan de hjälpa katoliker som nyligen har kommit till Sverige att lära känna och göra sig hemmastadda i det svenska samhället.

En katolsk prästutbildning kan se olika ut i olika länder och inom olika katolska ordnar, men för samtliga gäller ett krav på minst fem års akademiska studier. Även katolska ordenssystrar har särskild utbildning, ofta inom socialt arbete.

Katolska präster och ordenssystrar skiljer sig dock från övrig arbetskraft därigenom att de enligt katolska kyrkans regler ska leva i celibat, dvs. de är ogifta och har därför inte något försörjningsansvar för barn och familj. De ska sträva efter att leva ett enkelt liv och vissa av dem har avgett explicita kyrkliga fattigdomslöften. Katolska kyrkan i Sverige har inte heller själv några stora inkomster utan är helt beroende av enskilda katolikers medlemsavgifter. Sammantaget innebär detta att lönenivån för katolska präster och ordenssystrar är låg jämfört med lönenivåerna i övriga samhället.

Enligt sin nuvarande praxis kräver Migrationsverket en minimilön om 17 000 kr per månad för att en katolsk präst eller ordenssyster ska kunna få arbetstillstånd. En katolsk präst eller ordenssyster som är nyanländ till Sverige har inledningsvis en grundlön om 18 100 kr per månad, vilket är samma lön som gäller för inhemska (dvs. svenska medborgare) hjälppräster i en katolsk församling.

Enligt katolska kyrkans interna rättsordning har kyrkan ett eget försörjningsansvar för samtliga präster och ordensmedlemmar. Det innebär i praktiken att katolska kyrkan står som garant för de utländska prästernas och ordenssystrarnas försörjning, t.ex. när det gäller bostad eller om det skulle uppkomma någon större, oförutsedd utgift. Katolska kyrkan bekostar även heltäckande sjukförsäkring i de fall det behövs. Det föreligger alltså inte någon risk att de utländska arbetstagarna kommer att ligga det svenska samhället till last.

Eftersom utländska präster och ordenssystrar har exakt samma löner och arbetsvillkor i övrigt som inhemska präster och ordenssystrar finns det inte heller någon risk för missbruk av systemet med arbetskraftsinvandring genom lönedumpning eller annan exploatering av arbetskraft. Det är inte möjligt att i stället för utländska medborgare anställa arbetssökande i Sverige eftersom det råder brist på inhemska katolska präster och ordenssystrar.

Om katolska kyrkan inte längre kan anställa präster och ordenssystrar från länder utanför EU/EES riskerar detta på sikt att leda till att kyrkan måste lägga ned församlingar på grund av personalbrist. Det kommer inte längre vara möjligt att bistå katoliker med ursprung i länder utanför EU/EES med gudstjänster enligt deras egna gudstjänstordningar och med själavård på deras modersmål. Utsatta grupper skulle då drabbas särskilt hårt. Som ett exempel förbereder katolska kyrkan just nu en ansökan om arbetstillstånd för en ukrainsk katolsk präst som ska bistå katoliker som har flytt från kriget i Ukraina. För närvarande finns det inom det katolska stiftet uppemot 30 pågående ärenden som endera avser nya ansökningar om arbetstillstånd eller ansökningar om förlängning av arbetstillstånd.

Vi vill därför vädja till regeringen att ta hänsyn till katolska kyrkans speciella situation och införa ett undantag för katolska präster och ordenssystrar från det höjda försörjningskravet. Enligt Romersk-katolska kyrkans mening skulle det enklaste och lämpligaste vara om den tidigare försörjningsregeln kunde fortsätta att gälla för präster och ordenssystrar, dvs. ett krav att "anställningen gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig".

Enligt promemorian har regeringen bedömt att det inte behövs några övergångsbestämmelser, vilket bl.a. skulle innebära att de präster och ordenssystrar som idag är anställda inom Romersk-katolska kyrkan och som ansöker om förlängning av sina arbetstillstånd kommer att omfattas av det höjda försörjningskravet. Många människor skulle drabbas hårt om dessa präster och ordenssystrar (för närvarande handlar det om ca 20 anställda) inte skulle få sina arbetstillstånd förlängda. I de allra flesta fall är det inte möjligt att ersätta denna arbetskraft med andra anställda eftersom övrig personal saknar erforderlig kompetens, särskilt när det gäller verksamheten inom de orientaliska katolska kyrkorna.

Som exempel kan nämnas en präst från Eritrea som är den enda prästen i Sverige med kompetens inom språk och gudstjänstordning för att arbeta med katolska invandrare från Eritrea, samt ordenssystrar från Eritrea som hjälper prästen med själavårdsarbetet för den eritreanska gruppen. Andra exempel är präster från Irak, Syrien och Nigeria som biträder katoliker från dessa länder, samt ordenssystrar från Nigeria som arbetar i en av landets största församlingar med bl.a. stöd och själavårdsarbete för människor som har flytt från de svåra förföljelser och övergrepp som pågår mot kristna i Nigeria.

I andra hand vädjar vi därför om att regeringen inför övergångsbestämmelser som innebär att redan gjorda ansökningar om arbetstillstånd och ansökningar om förlängning av redan erhållet arbetstillstånd för präster och ordenssystrar inte omfattas av de nya bestämmelserna om höjt försörjningskrav.

Katolska biskopsämbetet, Stockholm, den 1 juni 2023

P. Pascal René Lung OP
Generalvikarie Stockholms katolska stift